

De Openbare Omroep van de Vlaamse Gemeenschap, van BRTN naar VRT: juridisch kader

Dirk Voorhoof

1. Algemene situering

1.1. Van BRT naar BRTN...

Sedert het einde van de jaren '80 is de openbare omroep in Vlaanderen, zoals elders in Europa¹, in woelige wateren terechtgekomen. Temidden van de stormachtige ontwikkelingen in de audiovisuele sector kon een herziening van de wetgeving met betrekking tot de openbare omroep in Vlaanderen niet achterwege blijven. Het zgn. 'mini-decreet' van 13 juni 1990, waarin een aantal regels werd herschikt in verband met reclame en sponsoring op de BRT, was een eerste stap in die richting. Het jaar daarop, in 1991 werd de BRT omgevormd tot de BRTN. In de memorie van toelichting van het voorstel van decreet dat aanleiding was tot het BRTN-decreet van 27 maart 1991, werd de noodzaak aan een modern, aangepast statuut van de openbare omroep als volgt gemotiveerd: 'Niet alleen is in Vlaanderen het monopoliestelsel vervangen door een systeem van mededinging, achtereenvolgens op het vlak van radio en televisie. Maar ook de schaalvergroting op supranationaal vlak, en de uitdagingen van diverse nieuwe media-technologieën en de ingrijpende gevolgen daarvan op de prijsvorming van de audiovisuele markt, dwingen elke omroep tot een grote slagvaardigheid en een sterk en snel aanpassingsvermogen'². Het BRTN-decreet van 1991 was er daarom in de eerste plaats op gericht om een grote mate van autonomie aan de BRTN te verlenen in functie van meer flexibiliteit en alertheid vanwege de publiekrechtelijke omroep in een concurrentiële omgeving. Het BRTN-decreet van 1991 kwam in de plaats van het vroegere BRT-decreet van 28 december 1979, dat zelf nog in grote mate de basiskenmerken vertoonde van de omroepwet van 18 mei 1960³.

1.2. ... het BRTN-decreet van 1991 geïntegreerd in het omroepdecreet van 8 maart 1995 ...

In de daaropvolgende maanden en jaren werd aan het BRTN-decreet van 27 maart 1991 nog herhaaldelijk gesleuteld, telkens met betrekking tot één of ander specifiek aspect. Zo wijzigde het Decreet van 1 juli 1992 de modaliteiten inzake de basisdotatie en de aanvullende dotatie, werden door

het decreet van 15 december 1993 enkele wijzigingen aangebracht in verband met sponsoring, cofinanciering en coproducties en formuleerde het decreet van 4 mei 1994 een bijkomende garantie inzake de niet-discriminatie in de programmatie van de BRTN en verkreeg de Vlaamse Geschillenraad ook bevoegdheid ten aanzien van de nieuws- en informatieprogramma's op de BRTN.

Vanaf 1995 maken de wettelijke bepalingen betreffende de openbare omroep deel uit van de codex van de regelgeving inzake de audiovisuele media in Vlaanderen. Krachtens het besluit van de Vlaamse regering van 25 januari 1995 tot coördinatie van de decreten betreffende de radio-omroep en de televisie en het decreet van 8 maart 1995 tot bekrachtiging van dit besluit, werd het juridisch kader voor de openbare omroep verwerkt in Titel II van bovenvermeld decreet van 8 maart 1995⁴, decreet dat we voortaan aanduiden als 'omroepdecreet'.

1.3. ... en van BRTN naar VRT

Maar ondertussen was de BRTN nog niet in stillere wateren terecht gekomen. Het regeerakkoord van de Vlaamse regering Van den Brande II (juni 1995), stelde structurele hervormingen binnen de BRTN in het vooruitzicht. Het regeerakkoord vermeldde onder de hoofding 'Een nieuw profiel voor de openbare omroep' dat de BRTN zou hervormd worden, op basis o.m. van een nieuwe taakomschrijving, maximale autonomie (via beheerscontracten), een transparante structuur met duidelijker afbakening van de bevoegdheden van de raad van bestuur en het dagelijks beheer, verdere responsabilisering van de openbare omroep en de invoering van een mandaatsysteem op directieniveau. Met het 'mini-decreet' van 22 december 1995 werd een belangrijke stap gezet in de hervorming van de BRTN: m.n. werd de opdracht van de openbare omroep in een omstandige 'mission statement' in het decreet vastgelegd en werd een grondige herschikking doorgevoerd in de directiestructuur en de bevoegdheid van de bestuursorganen van de BRTN. De BRTN kwam daarmee voortaan onder de leiding van een gedelegeerd bestuurder, bijgestaan door een directiecomité⁵. Ook dit decreet was evenwel maar een tussenstap naar een nog grondiger hervorming van de openbare omroep⁶. Met het decreet van 29 april 1997 betreffende de omzetting van de BRTN in een naamloze vennootschap van publiek recht werd de openbare omroep in een nieuwe organisatiestructuur ingepast om deze tegen nieuwe stormen in omroepeland te wapenen, de openbare omroep 'slagkrachtiger' te maken. Het decreet stelt de omzetting in het vooruitzicht van de openbare omroep in een nv van publiek recht, waarbij de BRTN wordt omgedoopt in VRT, de Vlaamse Radio- en Televisieomroep⁷. Via het vennootschapsstatuut wordt de VRT verplicht te opereren als een bedrijfseconomische eenheid. De Vlaamse Gemeenschap is de enig mogelijke aandeelhouder in de nv VRT, waardoor de belangen

van de Vlaamse Gemeenschap ten opzichte van de openbare omroepstaak van de VRT gevrijwaard worden.

In wat volgt, wordt ervan uitgegaan dat de omzetting van BRTN naar VRT ondertussen heeft plaatsgehad, zodat telkens sprake is van VRT en niet meer van BRTN. Zoals Minister Van Rompuy het al eerder uitdrukte in de Commissie Media van het Vlaams Parlement: 'le VRT nouveau est arrivé'.

2. VRT: opdracht en maatschappelijk doel

2.1. *Openbare omroep als publieke dienstverlening*

Uitgangspunt is dat de VRT als naamloze vennootschap van publiek recht, belast is met de openbare omroep als publieke dienstverlening. In de taakomschrijving van de openbare omroep worden zowel een aantal kwantitatieve als een aantal kwalitatieve normen gehanteerd, gekoppeld aan specifieke programmacategorieën met een verwijzing naar zowel een algemeen publiek als naar bepaalde deelpublieken toe. In art. 8 van het omroepdecreet is de opdracht van de VRT als volgt omschreven:

- als openbare omroep heeft de VRT de opdracht om een zo groot mogelijk aantal kijkers en luisteraars te bereiken met een diversiteit aan programma's die de belangstelling van de kijkers en luisteraars wekken en eraan voldoen;
- de VRT verzorgt een kwalitatief hoogstaand aanbod in de sectoren informatie, cultuur, educatie en ontspanning, met prioriteit voor informatie- en cultuurprogramma's, met daarnaast sport, eigentijdse educatie, eigen drama en ontspanning. Basiskenmerk van deze programma's: kwaliteit, professionaliteit, creativiteit en originaliteit, met nieuwe talenten en vernieuwende expressievormen. Het programma-aanbod moet op een aangepaste manier worden gericht op bepaalde bevolkings- en leeftijdsgroepen, meer in het bijzonder op kinderen en de jeugd;
- de programma's van de VRT moeten enerzijds bijdragen tot de verdere ontwikkeling van de identiteit en de diversiteit van de Vlaamse cultuur en van een democratische en verdraagzame samenleving en anderzijds tot een onafhankelijke, objectieve en pluralistische opinievorming in Vlaanderen. Daarom ook moet de VRT streven naar een leidinggevende rol op gebied van informatie en cultuur;
- naast een breed en algemeen publieksbereik moet de VRT ook een programma-aanbod realiseren naar specifieke belangstellingssferen en doelgroepen toe. De beoogde doelgroepen moeten voldoende ruim zijn en ze moeten door de betrokken programma's ook worden bereikt;
- de VRT volgt de technologische ontwikkelingen op de voet, zodat de programma's ook via nieuwe mediatoepassingen (bvb. teletekst, Internet, video-on-demand, DAB) aan de kijkers en luisteraars zullen kunnen worden aangeboden.

Zowel wat de radio als wat de televisie betreft is deze 'mission statement' verder uitgewerkt in strategische doelstellingen en performantiemaatstaven, die deel uitmaken van de beheersovereenkomst voor de periode 1997-2001, afgesloten tussen de Vlaamse regering en de VRT (cfr. infra). Zo engageerde de VRT zich in deze beheersovereenkomst tot het uitzenden van een middagjournaal, een vast jeugdblok en een jeugdjournaal of informatieprogramma voor jongeren. In de beheersovereenkomst is ook de bepaling opgenomen dat de VRT-TV ernaar streeft 'om met de totaliteit van zijn journaal, duidings- en informatieprogramma's gemiddeld per dag 1,5 miljoen kijkers te bereiken'. In de beleidsverklaring bij de beheersovereenkomst is verder ook nog gestipuleerd dat 'VRT pluralistisch is en bijdraagt tot de democratische kwaliteit van de samenleving. VRT is onafhankelijk, betrouwbaar, onpartijdig en verdraagzaam. VRT weert in zijn programma's alles wat in strijd is met de menselijke waardigheid'. En verder: 'VRT biedt de kijker en luisteraar de nodige elementen aan om zich een mening te kunnen vormen, zich veelzijdig en kritisch te ontwikkelen en van hoogstaande ontspanning te genieten. Dit is de meerwaarde van de publieke omroep'.

2.2. *Autonoom*

De VRT stelt zelf *autonoom* zijn programma-aanbod en uitzendschema vast (art. 7). Door de vermelding van het woord 'autonoom' heeft de decreetgever willen beklemtonen dat er geen enkele inmenging van buitenaf kan gebeuren op de programmatie van de VRT. Uiteraard moet deze autonome invulling van de programmatie en van het zendschema ingepast worden in de openbare omroepopdracht van de VRT. Anderzijds moet ook uitvoering worden gegeven aan de verplichtingen die voortvloeien uit de beheersovereenkomst (cfr. supra). De VRT heeft er zich in de beheersovereenkomst 1997-2001 o.m. toe verbonden om tussen 18 u. en 23 u. voor 50 % Vlaamse TV-producties uit te zenden. Tegelijk wordt de autonomie voor het vastleggen van de programmatie en het zendschema ook in zekere mate ingeperkt door de verplichtingen die het decreet aan de VRT oplegt inzake overheidsmededelingen, derdenprogramma's en sociaal-economische duidingsprogramma's in samenwerking met de organisaties vertegenwoordigd in de SERV (cfr. infra).

2.3. *Maatschappelijk doel*

Aan de VRT is een ruim *maatschappelijk doel* toegewezen. Het maatschappelijk doel van de VRT is omschreven als 'het verzorgen van programma's', waaronder verstaan wordt het produceren, laten produceren of verwerven van programma's, het samenstellen van het programma-aanbod en het omroepen of laten omroepen ervan. De VRT kan alle activiteiten verrichten die rechtstreeks of onrechtstreeks kunnen bijdragen tot de verwezenlij-

king van dit maatschappelijk doel. Tot het maatschappelijk doel van de VRT behoort ook het verrichten van merchandising- en nevenactiviteiten, voorzover deze samenhangen of verband houden met de omroepactiviteiten van de VRT. De VRT kan eveneens samenwerkingsverbanden aangaan met andere vennootschappen of verenigingen en kan participeren in samenwerkingsverbanden voor zover ook dit kadert in het maatschappelijk doel van de openbare omroep (art. 6).

Niet onbelangrijk: art. 6, par. 1 omschrijft het maatschappelijk doel van de VRT als het verzorgen van programma's, 'al dan niet in gecodeerde vorm', hetgeen inhoudt dat de openbare omroep zich niet hoeft te beperken tot een open netomroep maar ook initiatieven of samenwerkingsverbanden kan ontwikkelen in de richting van betaaltelevisie.

Met de open formulering van het maatschappelijk doel is ernaar gestreefd om de VRT effectieve groeimogelijkheden te verschaffen en de openbare omroep niet op te sluiten in een te beperkend keurslijf waardoor het te weinig of te laat aansluiting zou kunnen vinden bij belangrijke ontwikkelingen in de mediasector.

3. VRT: organisatie

De organen van de VRT zijn op 4 niveaus te situeren: de algemene vergadering van de aandeelhouders, de raad van bestuur, de gedelegeerd bestuurder en de commissaris-revisor(en).

3.1. De algemene vergadering

De *algemene vergadering van de aandeelhouders* van de nv oefent de bevoegdheden uit die haar toekomen krachtens de wetgeving betreffende de handelsvennootschappen. Dit impliceert o.m. dat het voortaan niet langer aan het Vlaams Parlement, maar wel aan de algemene vergadering toekomt om de leden van de raad van bestuur van de VRT te benoemen. Dezelfde algemene vergadering benoemt (en ontslaat) ook de gedelegeerd bestuurder (cfr. infra). Aangezien alle aandelen van de nv VRT zijn toegekend aan de Vlaamse Gemeenschap, is de rol van de Vlaamse regering hierin centraal.

3.2. De raad van bestuur

De *raad van bestuur* van de VRT bestaat uit 12 leden, die telkens voor een mandaat van 5 jaar worden benoemd. Op 1 januari 2000 loopt het mandaat van de huidige raad van bestuur af. Het mandaat kan wel worden verlengd. Het decreet stelt geen bijzondere voorwaarden om als lid van de raad van

bestuur te kunnen worden voorgedragen. Negatief stellen zich wel een aantal onverenigbaarheden, o.a. omwille van bepaalde politieke functies of bepaalde beroepsfuncties in de mediasector. Het mandaat van bestuurder is ook onverenigbaar met een job bij de VRT of met een functie in enige onderneming die aan de VRT diensten levert, leveringen doet of er werken voor uitvoert.

Daar waar het ontwerpdecreet bepaalde dat bij de benoeming van de leden van de raad van bestuur rekening diende te worden gehouden 'met de bepalingen van de wet van 16 juli 1973 waarbij de bescherming van ideologische en filosofische strekkingen gewaarborgd wordt'⁹, is deze voorwaarde vervallen in de uiteindelijke tekst van het decreet van 29 april 1997. Dit doet evenwel niets af van de wettelijke verplichting vastgelegd in de Cultuurpactwet. Bij de samenstelling van de raad van bestuur van de VRT, als vennootschap van publiek recht, moet dus wel degelijk toepassing worden gemaakt van art. 19 van de Cultuurpactwet waarin is bepaald dat de instituten voor radio en televisie in de samenstelling van hun bestuurs- en beheersorganen de evenredige vertegenwoordiging van de politieke fracties in de Gemeenschapsraad in acht moeten nemen¹⁰. Ook tijdens de parlementaire bespreking is door de minister gesuggereerd om de benoeming van de leden van de raad van bestuur te laten gebeuren op informele voordracht van het Vlaams Parlement, waardoor de raad van bestuur van de VRT een 'emanatie' zou blijven van de Vlaamse Gemeenschap.

De bevoegdheid van de raad van bestuur is voortaan beperkt tot:

1. het vastleggen van de algemene strategie van de VRT;
2. het goedkeuren van de beheersovereenkomst en van elke wijziging ervan;
3. het goedkeuren van het jaarlijkse ondernemingsplan dat de doelstellingen en de strategie op halfjarige termijn vastlegt¹¹;
4. het opmaken van de inventaris en van de jaarrekeningen met de balans, de resultatenrekening en de toelichting alsook het opstellen van het jaarverslag;
5. het goedkeuren van de regels betreffende de aanwerving en de rechtspositie van het personeel;
6. het aanwerven en het ontslaan van de door de gedelegeerd bestuurder voorgedragen leden van het directiecomité;
7. het uitoefenen van het toezicht op de gedelegeerd bestuurder wat de uitvoering van de beheersovereenkomst en het ondernemingsplan en de beslissingen van de raad van bestuur betreft;
8. het bemiddelen in personele conflicten binnen het directiecomité.

De raad van bestuur heeft ook bevoegdheid in verband met de participatie door de VRT in andere vennootschappen, verenigingen of samenwerkings-

verbanden en kan de algemene vergadering bijeenroepen. De raad van bestuur oefent ook toezicht uit over de verwezenlijking door de VRT van zijn maatschappelijk doel en over de uitvoering van de omroepopdracht. Deze bevoegdheden kunnen niet worden gedelegeerd.

3.3. *De gedelegeerd bestuurder*

De *gedelegeerd bestuurder*, die in deze overgangsfase nog is benoemd door de Vlaamse regering¹², zal in de toekomst worden benoemd en ontslagen door de algemene vergadering. Maar ook in dit scenario is de invloed van de Vlaamse regering decisief.

De bevoegdheden die niet zijn toegewezen aan de algemene vergadering of aan de raad van bestuur, komen toe aan de gedelegeerd bestuurder, die daarmee de centrale figuur wordt binnen de VRT. De gedelegeerd bestuurder staat ook in voor het dagelijks bestuur en de externe vertegenwoordiging van de VRT, o.m. ook in gerechtelijke handelingen.

Tot de bevoegdheid van de gedelegeerd bestuurder behoort eveneens de voorbereiding en uitvoering van de beslissingen van de algemene vergadering en van de raad van bestuur. De gedelegeerd bestuurder neemt met raadgevende stem deel aan de vergaderingen van de algemene vergadering en van de raad van bestuur.

De gedelegeerd bestuurder wordt bijgestaan door een directiecomité, bestaande uit minimum twee en maximum vijf leden plus de gedelegeerd bestuurder, die één of meer bevoegdheden kan delegeren aan het directiecomité en aan personeelsleden van de VRT, zulks binnen de regels van een door hem opgesteld reglement.

3.4. *De commissaris-revisor(en)*

De *commissaris-revisor* wordt benoemd door de algemene vergadering. Hij is bevoegd voor de materies die hem krachtens de vennootschapswetgeving zijn toegekend (o.a. controle op de financiële toestand, de boekhouding en de jaarrekeningen; neerlegging van schriftelijk verslag dienaangaande aan de algemene vergadering).

Krachtens art. 26 van het omroepdecreet is finaal ook het Rekenhof belast met het nazicht van de rekeningen van de VRT die aan het Rekenhof moeten worden voorgelegd. Het Rekenhof brengt hierover jaarlijks verslag uit bij het Vlaams Parlement.

3.5. *Geén adviesraad van kijkers en luisteraars*

De vroegere decreten in verband met de openbare omroep stelden telkens de oprichting in het vooruitzicht van een adviesraad van kijkers en luisteraars, met als taak de raad van bestuur te adviseren in verband met de algemene inhoud en de programmering van de openbare omroep. Voor de VRT wordt niet langer voorzien in een adviesraad van kijkers en luisteraars.

4. De financiële middelen van de VRT

- 4.1. De VRT heeft als inkomsten de enveloppe aan financiële middelen die overeengekomen is in de beheersovereenkomst met de Vlaamse Gemeenschap (cfr. infra). Daarnaast kan de VRT ook eigen inkomsten verwerven zoals inkomsten uit de exploitatie van eigen producties en infrastructuur, alsook inkomsten uit reclame op de radio, uit sponsoring op radio en televisie, uit boodschappen van algemeen nut en uit coproductie en cofinanciering (cfr. infra). Ook kan de VRT inkomsten verwerven uit om het even welke distributievorm van het programma-aanbod of delen ervan aan het publiek.
- 4.2. Wat de overheidsdotatie betreft, werd in het BRTN-decreet van 1991 in een jaarlijkse basisdotatie voorzien van 49,5 % van de in de Vlaamse Gemeenschap gelokaliseerde opbrengst van het nationaal geïnde kijk- en luistergeld dat werd doorgestort aan de Gemeenschappen. Door een aanpassing van het decreet op 1 juli 1992 werd vanaf 1993 een basisdotatie vastgelegd ten bedrage van 6,809 miljard F. Dit bedrag werd met toepassing van een bijzondere indexformule jaarlijks aangepast, indexformule waarin de personeelskosten en productiekosten verwerkt waren. Bovenop de basisdotatie kon nog eens een 'jaarlijkse aanvullende dotatie' aan de BRTN worden toegekend. Deze aanvullende werkingstoelage die minimaal 4 % van de basisdotatie bedroeg, was facultatief en afhankelijk van de werkelijk gepresteerde activiteiten van de BRTN en de wijze waarop de Vlaamse Raad de uitvoering van de gemeenschapstaak van de BRTN en haar meerjarenplannen evalueerde. In 1996 bedroeg de overheidsdotatie aan de BRTN aldus 7,5 miljard F.
- 4.3. Met het nieuwe decreet van 1997 is deze laatste formule grotendeels behouden gebleven en is ervoor geopteerd om de openbare omroep een rechtzeker financiële basis te verlenen in de vorm van een vaste en stijgende *overheidsdotatie*. Art. 16 van het VRT-decreet waarborgt dat in de eerste beheersovereenkomst tussen de VRT en de Vlaamse Gemeenschap, voor wat de periode 1997-2001 betreft, de Vlaamse overheid een bedrag ter beschikking stelt van 7,612 miljard F. Dit bedrag wordt gedurende de looptijd van de eerste beheersovereenkomst vanaf 1998 jaarlijks verhoogd met

4 %, althans voor zover aan de resultaatsverbintenissen en aan de voorwaarden gesteld in de beheersovereenkomst is voldaan. Deze formule moet zekerheid bieden omtrent de te verwachten financiële middelen waardoor de VRT een betere planning op lange termijn kan opstellen. Zo werd nu al in de beheersovereenkomst becijferd dat de VRT in het jaar 2000 over een dotatie zal kunnen beschikken van 8,322 miljard F. en dat dit bedrag in 2001 zal oplopen tot 8,655 miljard F.

- 4.4. De VRT ontvangt voortaan ook een vergoeding van de Vlaamse Gemeenschap voor de faciliteiten die de openbare omroep ter beschikking stelt aan de zgn. 'derden' (cfr. infra). De tarieven voor de berekening van de financiële kost van deze faciliteiten zijn vastgelegd in de beheersovereenkomst, naar rata van de huur voor studio's, het laten uitvoeren van montage of het inhuren van technici.
- 4.5. Ook andere afspraken die in de beheersovereenkomst zijn vastgelegd, hebben repercussies op de financiële mogelijkheden van de VRT.
- Zo zal de VRT-dotatie met een bedrag van 222 miljoen F. worden verminderd indien Koor & Orkest worden overgeheveld naar het Departement Cultuur van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap.
 - Anderzijds heeft de VRT er zich toe geëngageerd om verregaande inspanningen te leveren om de personeelskosten te beheersen, waarbij er wordt vanuit gegaan dat er 422 personeelsleden de VRT zullen verlaten voor de periode 1997-2001.
 - Zeer belangrijk voor de gezondmaking van de financiële structuur van de VRT is ook dat de Vlaamse Gemeenschap er zich toe verbonden heeft om de pensioenverplichtingen aan te zuiveren die de BRTN heeft aangegaan ten opzichte van het vastbenoemde personeel (art. 3 VRT-decreet). Ook komt de Vlaamse overheid de VRT tegemoet met een overbruggingskrediet en met het optrekken van de kredietlijn bij het CFO.
 - Indien tengevolge van een wettelijk initiatief vanwege het Vlaams Parlement of de Vlaamse regering de inkomsten uit de radio-reclame zouden verminderen, dan is een compensatie voorzien en zal, na onderhandeling, de overheidsdotatie worden opgetrokken voor wat de jaren 2000 en 2001 betreft. Een initiatief van het Vlaams Parlement of de Vlaamse regering waardoor b.v. één of meer landelijke commerciële radio's een erkenning zouden verwerven, of het legaliseren van ketenradio's of het beperken van de uitzendfrequenties van de VRT-radio's, kan dus repercussies hebben op de financiële engagementen vanwege de Vlaamse overheid naar de VRT toe.
- 4.6. Met betrekking tot de overheidsdotatie voor de openbare omroep nog dit. Krachtens de Bijz. Wet van 16 januari 1989 betreffende de financiering van de gemeenschappen en gewesten is het *kijk- en luistergeld* een gemeen-

schapsbelasting, waarvan de netto-opbrengst volledig aan de Gemeenschap wordt toegewezen. Sedert 1993 zijn de Gemeenschappen bevoegd om bovenop het federaal geïnde kijk- en luistergeld een opcentiemen te heffen (art. 5bis jo. 10). Het vaststellen van de aanslagvoet, de heffingsgrondslag en de vrijstellingen is een federale bevoegdheid gebleven, zij het dat wijzigingen slechts kunnen worden doorgevoerd met instemming van de Gemeenschapsregeringen¹⁵. De affectatie van de financiële enveloppe aan de openbare omroep staat evenwel volkomen los van het door de Vlaamse Gemeenschap geïnde kijk- en luistergeld. De bijzondere regels en voorwaarden voor de toekenning van de financiële middelen ter uitvoering van de openbare-omroepopdracht door de VRT, zijn, zoals hierboven is verduidelijkt, vastgelegd in het VRT-decreet en in de beheersovereenkomst tussen de Vlaamse Gemeenschap en de VRT.

5. De beheersovereenkomst tussen de Vlaamse Gemeenschap en de VRT

- 5.1. In het kader van de 'responsabilisering' en met het oog op de continuïteit en de beleidsplanning binnen de openbare omroep, legde het decreet van 1991 de BRTN de verplichting op tot het indienen van een vijfjarenplan. In dit meerjarenplan dienden de vooruitzichten te worden medegedeeld inzake uitzendingen, personeelsbehoeften, infrastructuur en financiën. Ook het programmabeleid werd erin toegelicht. Het meerjarenplan diende jaarlijks te worden bijgestuurd en moest jaarlijks ter goedkeuring worden voorgelegd aan het Vlaams Parlement, dat dit meerjarenplan enkel kon goed- of afkeuren.
- 5.2. De beheersovereenkomst tussen de Vlaamse Gemeenschap en de VRT vervangt nu dit meerjarenplan. Deze beheersovereenkomst is namens de Vlaamse Gemeenschap afgesloten met de minister bevoegd voor de Media, die hierbij de Vlaamse regering vertegenwoordigt. Het Vlaams Parlement wordt pas achteraf in kennis gesteld van de beheersovereenkomst en heeft terzake geen bevoegdheid. Het Vlaams Parlement kan niet anders dan jaarlijks, bij decreet, de financiële basisenveloppe, zoals voorzien in art. 16 van het omroepdecreet, toekennen. Het Parlement kan enkel ingrijpen of bijsturen voor wat de 4 % bijkomende dotatie betreft wanneer de VRT zijn verplichtingen zoals gesteld in de beheersovereenkomst niet nakomt.

In essentie legt de beheersovereenkomst, die wordt gesloten voor een periode van 5 jaar, het bedrag vast dat jaarlijks gedurende de looptijd van de overeenkomst aan de VRT ter beschikking wordt gesteld voor de uitvoering van zijn openbare-omroepopdracht. Voor wat de eerste beheersovereenkomst betreft voor de periode 1997-2001, is het bedrag van de basisdotatie in het decreet van 29 april 1997 zelf vastgelegd.

Tegelijk bepaalt de beheersovereenkomst ook welke tegenprestatie, welk resultaat in ruil daarvoor van de VRT verwacht wordt (art. 15-18).

De beheersovereenkomst formuleert in dit verband:

- de meetbare doelstelling met betrekking tot het radio- en televisieaanbod, uitgaande van de openbare-omroepopdracht van de VRT en de vooropgestelde strategie, die onder meer betrekking hebben op hetzij de bereikcijfers, hetzij de kijk- en luistercijfers;
- de doelstellingen betreffende het personeelsbeleid en het financiële beleid, inzonderheid de veralgemeende ingebruikname van het systeem van kostprijfsberekening van programma's;
- de maatregelen bij niet-naleving door een partij van haar verbintenissen.

Jaarlijks moet door de VRT ook worden gerapporteerd hoe de verplichtingen of engagementen die in de beheersovereenkomst zijn vastgelegd, werden gerealiseerd. Dit rapport moet elk jaar vóór 1 juni aan de Vlaamse regering worden medegedeeld, terwijl de Vlaamse regering op haar beurt dit jaarverslag vóór 30 september dient voor te leggen aan het Vlaams Parlement.

6. Het personeel van de VRT

Het decreet van 1997 voltrekt verder de ontwikkeling waardoor op termijn het personeel van de VRT tewerkgesteld zal zijn met een arbeidsovereenkomst. Het kader van de personeelsleden die als ambtenaar werden aangenomen en zich aldus in een statutaire rechtspositie bevinden, zal geleidelijk aan uitdoven. Art. 22 van het VRT-decreet bepaalt in dit verband dat de personeelsleden voortaan met een *arbeidsovereenkomst* in dienst worden genomen, zonder dat afbreuk wordt gedaan aan de statutaire rechtspositie van de reeds in dienst zijnde personeelsleden. Voor wat het middenkader betreft is in art. 21 een bijzondere regeling uitgewerkt, die aansluit bij wat eerder in het zgn. 'mini-decreet' van 22 december 1995 was vastgelegd.

Het VRT-decreet van 29 april 1997 wijzigt op belangrijke punten ook het decreet van 13 juli 1994 betreffende de *rustpensioenen* voor de personeelsleden van de openbare omroep, terwijl in de beheersovereenkomst de Vlaamse regering zich ertoe verbindt om de pensioenverplichtingen van de VRT aan te zuiveren.

In de beheersovereenkomst heeft de VRT zich geëngageerd tot het ontwikkelen van een vernieuwd *HRM-beleid*, waarvan het uiteindelijke doel is om te komen 'tot een werksfeer die stimuleert en aanzet tot creatief met de opdracht bezig zijn. Het HRM-beleid moet er dus voor ijveren dat de maatschappelijke status van VRT-personeelsleden gehervat wordt, het-

geen ook talentvolle jongeren moet aantrekken'. Ook het aanwervingsbeleid zal worden bijgestuurd en het VRT-loonbeleid zal behalve op de factor anciënniteit ook geënt worden op regelmatig terugkerende evaluaties, functieweging en competentie. Uiteindelijk zal ook de productiviteit van de VRT worden verhoogd, hetgeen o.m. de grondige aanpassing van het werkreglement impliceert.

7. De gemeenschapsafgevaardigde bij de VRT

- 7.1. De zgn. voogdijbevoegdheid van de Vlaamse regering over de openbare omroep wordt uitgeoefend door de gemeenschapsafgevaardigde. Deze toezichtsfunctie houdt in dat namens de regering controle wordt uitgeoefend op de naleving van de wetten, de decreten, de besluiten en de beheersovereenkomst door de (organen van de) VRT (art. 25). Overigens beperkt de toezichtsbevoegdheid zich tot deze controle op de naleving van de wetgeving en van de beheersovereenkomst en kan de gemeenschapsafgevaardigde niet op grond van opportuniteitsredenen zijn bevoegdheid implementeren. In tegenstelling ook tot de vroegere regeling binnen het kader van de wet van 16 maart 1954 betreffende de controle op sommige instellingen van openbaar nut, beschikt de voogdij-overheid sedert 1991 al niet meer over een substitutiebevoegdheid, waardoor de bevoegde minister zijn beslissing in de plaats kon stellen van die van de overheidsinstelling in kwestie. Wat overblijft sedert 1991 is enkel nog een schorsingsbevoegdheid en een annulatiebevoegdheid als een vorm van wettigheidstoezicht, onder controle van het Vlaams Parlement, en dit bovendien enkel voor wat de openbare omroepopdracht van de VRT betreft. Aldus is ook op dit punt een grote mate van autonomie verleend aan de VRT.
- 7.2. De gemeenschapsafgevaardigde kan bij de Vlaamse regering een gemotiveerd beroep instellen tegen een beslissing van de VRT waarvan geoordeeld wordt dat deze in strijd is met de wetgeving of de beheersovereenkomst en verband houdt met de openbare omroepopdracht van de VRT. Het beroep, dat binnen de 4 dagen na kennisname of ontvangst van de beslissing moet worden ingesteld, is opschortend en het Vlaams Parlement wordt er onmiddellijk van in kennis gesteld. De Vlaamse regering heeft 20 dagen de tijd om de nietigverklaring van de VRT-beslissing uit te spreken, zoniet wordt de beslissing definitief. Het besluit tot nietigverklaring moet binnen de gestelde termijn worden medegedeeld aan het Vlaams Parlement en aan de gedelegeerd bestuurder.
- 7.3. De Vlaamse Gemeenschap draagt de kosten verbonden aan de uitoefening van het ambt van gemeenschapsafgevaardigde¹⁴.

8. Programmatische voorschriften, in het bijzonder m.b.t. de informatieprogramma's en de bescherming van minderjarigen

- 8.1. Eerder werd reeds verwezen naar art. 8 van het omroepdecreet dat in algemene termen de VRT opdraagt om een kwalitatief hoogstaand aanbod te verzorgen in de sectoren informatie, cultuur, educatie en ontspanning, met prioriteit voor informatie- en cultuurprogramma's. Ook is bepaald dat de programma's moeten bijdragen tot de verdere ontwikkeling van de *identiteit en de diversiteit van de Vlaamse cultuur* en van een *democratische en verdraagzame samenleving*. De programma's van de VRT moeten bijdragen tot een onafhankelijke, objectieve en pluralistische opinievorming in Vlaanderen.
- 8.2. Een expliciete *niet-discriminatiebepaling* is in het omroepdecreet opgenomen m.b.t. de VRT-programma's. Art. 23, par. 1 bepaalt: 'In de programma's wordt, op basis van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, elke vorm van discriminatie geweerd. De programmaopbouw geschiedt derwijze dat hij geen aanleiding geeft tot discriminatie tussen de onderscheiden ideologische of filosofische strekkingen'.
- 8.3. Specifiek voor wat de nieuws- en informatieprogramma's betreft, geldt overeenkomstig art. 23, par. 2 de plicht tot *onpartijdigheid en waarheidsgetrouwheid*.
- 8.4. De programma's van de nieuwsdienst moeten beantwoorden aan de normen inzake *journalistieke deontologie* zoals vastgelegd in een deontologische code. Deze programma's moeten ook genieten van de waarborgen voor de gangbare redactionele onafhankelijkheid zoals vastgelegd in een *redactiestatuut*.

De deontologische code en het redactiestatuut worden vastgesteld door de gedelegeerd bestuurder in overleg met de representatieve vakverenigingen. Volgens de beheersovereenkomst tussen de VRT en de Vlaamse regering zal de gedelegeerd bestuurder vóór de zomer van 1998 een deontologische code aan de raad van bestuur voorleggen.

- 8.5. De vroegere bepaling van art. 22 van het omroepdecreet die ten aanzien van de BRTN-programma's stipuleerde 'Elke vorm van censuur is verboden', is opgeheven. Art. 7 van het omroepdecreet dat de autonomie van de VRT waarborgt in verband met het programma-aanbod en de waarborgen in art. 23 naar de programma's van de nieuwsdienst toe voor wat betreft de redactionele onafhankelijkheid, waarborgen echter evenzeer het verbod van censuur en kanten zich m.a.w. ook tegen overheidsinmenging of externe beïnvloeding.

- 8.6. De *Vlaamse Geschillenraad* voor radio en televisie oefent toezicht uit over de naleving van de bovenvermelde programmavoorschriften zoals vastgelegd in art. 23 van het omroepdecreet. Eenieder die blijk geeft van een benadeling of belang kan op straffe van onontvankelijkheid uiterlijk de vijftiende dag na datum van de uitzending van het programma, een betwisting aanhangig maken bij de voorzitter van de Geschillenraad via een aangezekend verzonden verzoekschrift (art. 79, par. 2). In geval van gegrondheid van het verzoek kan de Geschillenraad de VRT een vermaning geven of de verplichting opleggen de uitspraak uit te zenden in de vorm en op het tijdstip door hem bepaald¹⁵.
- 8.7. In toepassing van de informatieopdracht van de VRT, is de openbare omroep er voortaan toe gehouden om om de twee weken een TV-programma van minstens 30 minuten of wekelijks een TV-programma van 15 minuten uit te zenden als *duiding van sociaal-economische onderwerpen*. Deze programma's worden gerealiseerd in samenwerking met de organisaties vertegenwoordigd in de SERV en vervangen de vroegere programma's van de zgn. sociaal-economische derden (werkgevers, werknemers, middenstandsen landbouworganisaties). De verantwoordelijkheid voor deze programma's, zowel programmatisch als inhoudelijk, berust uitsluitend bij de VRT.
- 8.8. Het is de VRT, net als de overige Vlaamse omroepen, niet toegestaan programma's uit te zenden die de lichamelijke, geestelijke of zedelijke ontwikkeling van *minderjarigen* ernstig zouden kunnen aantasten, inzonderheid programma's met pornografische scènes of metodeloos geweld. Voor andere soorten programma's die toch ook nog schade kunnen toebrengen aan de fysieke, mentale of zedelijke ontwikkeling van minderjarigen geldt de verplichting om deze uit te zenden op een tijdstip of via technische maatregelen waardoor gewaarborgd wordt dat minderjarigen deze programma's normaliter niet kunnen zien of beluisteren (art. 78, par. 1). Indien dergelijke programma's ongecodeerd worden uitgezonden, moeten zij worden voorafgegaan door een auditieve waarschuwing¹⁶. Krachtens art. 78, par. 2 van het omroepdecreet mogen de programma's *niet aansporen tot haat* op grond van ras, geslacht, godsdienst of nationaliteit.

Inbreuk op de voorgaande bepalingen kan ertoe leiden dat de Vlaamse regering het doorgeven van een programma kan schorsen, na de VRT vooraf schriftelijk in kennis te hebben gesteld van de ten laste gelegde inbreuken en van het voornemen om beperkingen op te leggen aan het doorgeven indien nogmaals een dergelijke inbreuk gepleegd wordt (art. 78, par. 3).

- 8.9. Het is de VRT toegestaan om ook andere omroepprogramma's of diensten van derden via de VRT-frequenties uit te zenden of door te geven, hoewel deze programma's of diensten geen deel uitmaken van het eigen omroep-

programma van de VRT ('*Open Scherm*'). De VRT is er wel toe gehouden deze activiteiten elk jaar vóór 31 maart aan de Vlaamse regering te melden (art. 99 omroepdecreet).

9. De mededelingen van de overheid

- 9.1. De VRT is gehouden tot het kosteloos uitzenden van de mededelingen van de Vlaamse regering, het Vlaams Parlement en de ministers en staatssecretarissen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest overeenkomstig art. 27 van het omroepdecreet, d.w.z. voor een maximum van (nog slechts) 15 minuten per maand, onverminderd overigens de verplichting tot het uitzenden van de mededelingen van de federale regering¹⁷. Het betreft mededelingen die tot voorlichting strekken van de Vlaamse bevolking met betrekking tot aangelegenheden van publiek belang. De aanmaakkosten van deze mededelingen worden gedragen door de overheid.
- 9.2. De mededelingen worden eenmalig uitgezonden in aansluiting op een hoofdjournaal, met expliciete aankondiging dat het om een mededeling van de Vlaamse of Brusselse overheid gaat: de mededelingen moeten duidelijk herkenbaar zijn zodat geen verwarring kan ontstaan met de eigen programma's van de VRT.
De VRT draagt terzake ook geen verantwoordelijkheid.
- 9.3. Behoudens voor dringende gevallen (bv. ramp, ernstige crisis), erkend door de gedelegeerd bestuurder, worden de mededelingen van de Vlaamse of Brusselse overheid opgeschort tijdens pre-electorale periodes, m.n. tijdens de 2 maanden die de verkiezingen voorafgaan (gemeenteraads-, provincieraads-, wetgevende en Europese verkiezingen). Indien in deze periode toch een overheidsmededeling kan gewettigd worden, dan mag deze noch de naam, noch de beeltenis van een minister, staatssecretaris of parlementslid bevatten en moet de mededeling louter zakelijk zijn.
- 9.4. De overige regels in verband met de mededelingen van de Vlaamse en de Brusselse overheid worden vastgelegd door de Vlaamse regering¹⁸. Opmerkelijk in dit verband is dat de Vlaamse regering aldus de bijzondere regels kan vastleggen in verband met de mededelingen van ... het Vlaams Parlement¹⁹.

10. De derden-programma's en de zendtijd voor politieke partijen

De zgn. *derden-programma's* die de voorbije jaren zwaar onder druk waren komen te staan, zijn dan uiteindelijk toch ingeperkt, maar blijven een plaats opeisen tussen de VRT-programmatie.

De erkenning van de TV-derden en radio-derden gebeurt door de Vlaamse regering. Deze derden zien hun erkenning van rechtswege vervallen in geval van veroordeling voor de inhoud van een door hen verzorgd programma op grond van de wet van 30 juli 1981 tot bestraffing van bepaalde door racisme of xenofobie ingegeven daden²⁰.

Elke erkende vereniging heeft voortaan recht op een kostendekkende subsidie vanwege de Vlaamse Gemeenschap. De Vlaamse regering bepaalt jaarlijks per vereniging de zendtijd en het bedrag van de subsidie²¹. De VRT van zijn kant is verplicht om het technisch personeel en de technische uitrusting aan deze derden ter beschikking te stellen volgens de modaliteiten zoals overeengekomen tussen de VRT en deze derden en dit tegen vergoeding aan marktvoorwaarden.

Het uitzendschema van de derden wordt vastgelegd door de gedelegeerd bestuurder, dit evenwel in functie van de (prioritaire) vereisten van het uitzendschema van de programma's van de VRT op televisie en radio.

10.1. Derden op de TV

Hierboven is reeds aangegeven dat de sociaal-economische derden afgeschaft zijn en geïntegreerd werden binnen een samenwerkingsverband met de VRT. Voor wat de televisie betreft kunnen nog twee categorieën van externe verenigingen zendtijd ter beschikking krijgen, nl. levensbeschouwelijke derden en politieke derden. Voorwaarde is wel dat de levensbeschouwelijke en politieke derden zich aandienen als niet-commerciële verenigingen die tot doel hebben programma's te verzorgen die rechtstreeks zijn afgestemd op het verschaffen van opiniëring vanuit representatieve levensbeschouwelijke en politieke stromingen (art. 27 bis-ter).

10.1.1. De levensbeschouwelijke derden

De Vlaamse regering erkent twee (of meer) levensbeschouwelijke verenigingen die in aanmerking komen voor de toewijzing van zendtijd volgens de voorwaarden, de duur en de procedure zoals bepaald bij besluit van de Vlaamse regering. De Vlaamse regering bepaalt ook jaarlijks de zendtijd per vereniging, zonder dat de gezamenlijke zendtijd op jaarbasis evenwel de 50 uur mag overschrijden.

Voor de tweede helft van 1997 beschikten aldus 5 levensbeschouwelijke derden over zendtijd via de BRTN: de Katholieke Televisie Radio Omroep en Het Vrije Woord (elk 11.30 u.), de Protestantse Omroep en de Israëlitisch Godsdienstige Uitzendingen (elk 52.30 min.) en de Evangelische Radio en Televisie Stichting (15 min.). Gezamenlijk ontvingen de levensbeschouwelijke derden voor deze periode een subsidie van de Vlaamse Gemeenschap ten bedrage van iets meer dan 27 miljoen F.

10.1.2. *De politieke derden*

De Vlaamse regering erkent één politieke vereniging per politieke fractie van het Parlement. De Vlaamse regering bepaalt bij besluit de voorwaarden, de duur en de procedure van de erkenning en legt ook jaarlijks de zendtijd vast van elke politieke derde.

Aan de politieke verenigingen dient hoe dan ook tweemaal per week 10 minuten zendtijd ter beschikking te worden gesteld, zendtijd die aansluit bij een journaal of actueel duidingsprogramma van de VRT. De oorspronkelijke tweemaal 5 minuten zendtijd die in het ontwerp van decreet was voorzien, is uiteindelijk opgetrokken tot tweemaal 10 minuten zendtijd voor de politieke derden. Als argumentatie werd opgegeven dat 5 minuten zendtijd te kort was en enkel tot sloganske programma's aanleiding zou geven, die te fel het karakter van politieke (reclame)-'spots' zouden meekrijgen. Andere amendementen om de politieke derden-programma's maar meteen af te schaffen of omgekeerd, nog meer zendtijd toe te wijzen, werden niet aangenomen.

In uitvoering van deze nieuwe decretale bepalingen beschikten voor de tweede helft van 1997 aldus 6 politieke derden over zendtijd via de openbare TV-omroep: de Christen Democratische omroep (1.30 u.), de Socialistische Omroepvereniging en de Liberale Radio- en Televisie-omroep (1.10 u.), de Nationalistische Omroepstichting (40 min.), de Vlaams Nationale Omroepstichting (30 min.) en de Groene Omroep (20 min.). Gezamenlijk ontvingen de politieke derden voor deze periode een subsidie van de Vlaamse Gemeenschap ten bedrage van ruim 10 miljoen F.

Belangrijk is dat de uitzendingen van de politieke TV-derden – net zoals de overheidsmededelingen – worden opgeschort in de periode van twee maanden vóór de verkiezingen²². In die pre-electorale periode wijst de VRT televisiezendtijd toe aan de politieke partijen die in het Vlaams Parlement vertegenwoordigd zijn. De verdeling van die zendtijd gebeurt voor de helft overeenkomstig de evenredige vertegenwoordiging van de politieke fracties in het Parlement en voor de andere helft gelijk²³.

10.2. *Derden op de radio*

In aansluiting bij het BRT-decreet van 1979 en het BRTN-decreet van 1991 wordt de erkenning van de *radio-derden* verder gedelegeerd aan de Vlaamse regering, op gemotiveerde uitspraak voortaan door de gedelegeerd bestuurder. Ook is geopteerd voor het behoud van de bestaande drie categorieën radio-derden: de levensbeschouwelijke, de politieke en de sociaal-economische derden. De gezamenlijke zendtijd van de radio-derden mag nooit meer dan 80 uren op jaarbasis bedragen. In 1997 bedroeg deze gezamenlijke zendtijd 79.24 u²⁴. Voor de tweede helft van 1997 ontvingen de radio-derden een subsidie van samen bijna 1 miljoen F²⁵.

11. Reclame en sponsoring op de VRT

- 11.1. Krachtens art. 80 van het omroepdecreet is het de VRT niet toegestaan *reclame op televisie* uit te zenden²⁶. Krachtens de beheersovereenkomst 1997-2001 'wordt TV-reclame niet overwogen'. De VRT mag evenmin *televinkelen* uitzenden. *Reclame op de radio* is toegestaan. *Sponsoring* via zowel de VRT-radio als via de VRT-TV is eveneens toegestaan.
- 11.2. De voorschriften, verbodsbepalingen en beperkingen inzake *reclame en sponsoring* zoals vastgelegd in het omroepdecreet zijn voor het overige ten volle van toepassing op de VRT²⁷.
- 11.3. Van sponsoring zijn te onderscheiden de *coproductie en de cofinanciering* waarvan de VRT gebruik kan maken. Met coproductie wordt bedoeld het gezamenlijk opzetten en/of realiseren van een radio- of televisieproductie waarvoor de VRT en de partner de nodige materiële, immateriële of financiële middelen ter beschikking stellen, daarin begrepen een inbreng in kennis of arbeid van beide partners. Cofinanciering houdt een bijzondere vorm van coproductie in waarbij de inbreng van de partners uitsluitend bestaat uit financiële middelen en waarvoor de cofinancier exploitatierechten verwerft. Coproductie en cofinanciering hebben tot gevolg dat de naam van de coproducent of cofinancier in de begin- en/of eindgeneriek wordt vermeld, evenwel op dezelfde wijze als de overige medewerkers aan de productie en dit zonder vermelding van logo, product, dienst of merk. Schermvermelding van de coproducent of de cofinancier in aankondigingsspot, is verboden. Wordt niet beschouwd als een vorm van coproductie of cofinanciering, het opzetten of realiseren van een productie met de bedoeling om de levering van goederen of diensten te bevorderen of om meer bekendheid te geven aan de naam, het handelsmerk, het imago of de activiteit of realisaties van de coproducent of cofinancier. Cofinanciering en coproductie mogen evenmin leiden tot een 'marktgerichte samenwerking' (art. 24).
- 11.4. Het is de VRT ook toegestaan boodschappen *van algemeen nut* uit te zenden en daaruit inkomsten te verwerven. Deze boodschappen van algemeen nut moeten duidelijk herkenbaar zijn en onderscheiden zijn van de programma's. Ze worden voorafgegaan en gevolgd door een passende aankondiging dat het om een boodschap van algemeen nut gaat (art. 91)²⁸.

12. Enkele andere voor de VRT toepasselijke wettelijke bepalingen

- 12.1. In tegenstelling tot de private omroepen in Vlaanderen heeft de VRT *geen vergunning* van de Vlaamse regering voor het bezit van *zendapparatuur*. De frequenties die nodig zijn voor de exploitatie van de zendapparatuur en

duś voor de uitzending van de radio- en televisieprogramma's van de VRT worden ter beschikking gesteld door de Vlaamse regering (art. 95, par. 5 omroepdecreet)²⁹.

- 12.2. De VRT dient het grootste gedeelte van de TV-zendtijd die niet aan nieuws, sport, spel of teletekst is gewijd, te reserveren voor *Europese producties* zoals bedoeld in art. 2, 12° van het omroepdecreet. Tegelijk moet de VRT ten minste 10 % van de TV-zendtijd die niet aan nieuws, sport, spel of teletekst gewijd is, reserveren voor producties die vervaardigd zijn door van de VRT *onafhankelijke producenten*. Een aanzienlijk deel ervan moet worden besteed aan recente producties en er moet voldoende ruimte worden gemaakt voor recente Europese Nederlandstalige producties (art. 102-103 omroepdecreet). Elk jaar, vóór 31 maart, bezorgt de VRT aan de Vlaamse regering een verslag over de wijze waarop aan de voorgaande bepalingen is voldaan.
- 12.3. Art. 76, par. 1 van het omroepdecreet bevat een waarborg opdat *belangrijke evenementen* niet op een exclusieve wijze zodanig mogen worden uitgezonden dat een belangrijk deel van het publiek in de Vlaamse Gemeenschap dergelijke evenementen niet via rechtstreekse of uitgestelde verslaggeving op de kosteloze televisie kan volgen. Zowel de commerciële TV-omroep die zich richt tot de gehele Vlaamse Gemeenschap als de VRT kunnen terzake dus voortaan aanspraken laten gelden. Anderzijds zal naar de toekomst toe het aan de VRT (en aan de ander Vlaamse TV-omroepen) niet toegestaan zijn om de door hen verworven exclusieve rechten zodanig uit te oefenen dat een belangrijk deel van het publiek in een andere EG-lidstaat de door die lidstaat aangewezen evenementen niet op de kosteloze televisie kan volgen via volledige of gedeeltelijke rechtstreekse of uitgestelde verslaggeving (art. 76, par. 2). Net zoals de overige Vlaamse omroepen kan de VRT ook de rechten inroepen die zijn gewaarborgd krachtens het Decreet van 17 maart 1998 houdende regeling van het recht op *vrije nieuwsgaring* en de uitzending van *korte berichtgeving* door de omroepen, decreet dat in werking is getreden op 1 juli 1998. De duur van de korte berichtgeving betreffende evenementen waarop aan anderen exclusieve rechten zijn verleend, is beperkt tot de tijd die nodig is om de noodzakelijke informatie over het evenement uit te zenden en mag in totaal niet meer dan drie minuten klank- en/of beeldmateriaal van het evenement bevatten. De korte berichtgeving is uitsluitend toegestaan in journaals en in regelmatig geprogrammeerde actualiteitsprogramma's. Het Decreet van 17 maart 1998 verleent aan de VRT ook het recht op toegang tot evenementen, alsmede het recht om opnamen te maken of desgevallend tegen een billijke vergoeding opnamen van de exclusiviteitshouders ter beschikking te krijgen met het oog op de korte berichtgeving. Omgekeerd verplicht het decreet ook de VRT om aan andere Vlaamse omroepen opnamen ter beschikking te stellen met het oog op korte berichtgeving.

- 12.4. Voor de kabelmaatschappijen geldt de verplichting tot de gelijktijdige en integrale *doorgifte van alle radio- en televisieprogramma's* van de openbare omroep (art. 112, par. 1, 1°).
- 12.5. Voor het overige spreekt het vanzelf dat de wet betreffende het *recht tot antwoord* onverminderd van toepassing is op de VRT³⁰. De VRT kan ook de rechten laten gelden die voortvloeien uit de wet van 30 juni 1994 betreffende het *auteursrecht en de naburige rechten*, inzonderheid de rechten van de omroeporganisaties³¹. Omgekeerd moet de VRT rekening houden met de auteursrechten en naburige rechten van anderen.

Noten

1. Op Europees vlak, en dit zowel binnen de schoot van de Raad van Europa als binnen de Europese Unie, is ondertussen bij herhaling het belang van de openbare omroep onderstreept en zijn tal van aanbevelingen, resoluties of waarborgen afgekondigd ter promotie of ter ondersteuning van de openbare omroep. Zie o.a. Council of Europa, 4th European Ministerial Conference on Mass Media Policy, *Resolution No. 1, The future of Public Service Broadcasting*, Praag, 7-8 december 1994, MCM (94) 20; Council of Europe, Committee of Ministers, *Recommendation No. R (96) 10 on the guarantee of the independence of public service broadcasting*, 11 september 1996; Europees Parlement, *Resolutie over de rol van de publieke omroep in een multimediamaatschappij*, Publ. EG, 19 september 1995, C 320/180. Zie ook het protocol inzake de financiering van de openbare omroep, goedgekeurd op de Intergouvernementele Conferentie van Amsterdam van 17 juni 1997. Voor verdere toelichting zie Mortelmans, K. en Wezembeek-Geuke, R., 'Staatssteun in de Nederlandse omroepsector en de artikelen 92-93 EG Verdrag', *Mediaforum*, 1997/7-8, 104-112 en Zeinstra, H. en Van der Plas, H., 'Het Protocol bij het Verdrag van Amsterdam inzake de financiering van publieke omroepen', *Mediaforum*, 1997/9, 124-127.
2. Zie Voorstel van decreet van 29 mei 1990 houdende statuut van de Belgische Radio en Televisie, Omroep van de Vlaamse Gemeenschap, *St., Vl. R.*, 1989-1990, nr. 349/1. Zie ook Voorhoof, D., 'De la BRT à la BRTN: développements récents dans l'audiovisuel flamand', in X., *Médias et service public*, Brussel, Bruylant, 1992, 177-190.
3. Zie o.a. Burgelman, J.C., *Omroep en politiek. Het Belgisch audio-visuele bestel als inzet en resultante van de naoorlogse partijpolitieke machtsstrategieën (1940-1960)*, Brussel, BRT, 1990; Herroelen, P., *1, 2... veel? Kroniek van 20 jaar Belgische radio en televisie*, Leuven, Acco, 1982; Witte, E., *De breedte van het scherm. Pleidooi voor een openbare televisie*, Antwerpen, Icarus, Var, 1994 en Voorhoof, D., *Actuele vraagstukken van Mediarecht. Doctrine en jurisprudentie*, Antwerpen, Kluwer rechtswetenschappen, 1992, 591-596.
4. Besl. Vlaamse regering van 25 januari 1995 tot coördinatie van de decreten betreffende de radio-omroep en de televisie, *BS*, 30 mei 1995 en Decr. Vl. Raad van 8 maart 1995 houdende bekrachtiging van het besluit van de Vlaamse regering van 25 januari 1995 tot coördinatie van de decreten betreffende de radio-omroep en de televisie, *BS*, 31 mei 1995. Zie art. 26 van het decreet van 4 mei

- 1994 betreffende de kabelnetten en de vergunning voor het aanleggen en exploiteren ervan en betreffende het bevorderen van de verspreiding en productie van televisieprogramma's, *BS*, 4 juni 1994, dat aanleiding is geweest tot deze coördinatieopdracht.
5. De decreetswijziging van 22 december 1995, *BS*, 12 januari 1996 is tenvolle in werking getreden op 12 februari 1996 (Besl. Vl. regering van 31 januari 1996, *BS*, 9 februari 1996 en Besl. Vl. regering van 24 januari 1996, *BS*, 7 februari 1996. De beroepen tot gedeeltelijke vernietiging van het decreet van 22 december 1995, ingesteld door o.a. J. Ceuleers en K. Borms, zijn door het Arbitragehof verworpen: Arbitragehof, 14 juli 1997, *BS*, 14 augustus 1997.
 6. Zie het Ontwerp van decreet betreffende de omzetting van de BRTN in een naamloze vennootschap van publiek recht *St., Vl. Parl.*, 1996-1997, nr. 528/1.
 7. Decr. 29 april 1997 betreffende de omzetting van de BRTN in een naamloze vennootschap van publiek recht 1997, *BS*, 1 mei 1997, err. 17 mei 1997. Voor een (kritische) commentaar zie Ceuleers, J., 'Van BRTN naar VRT', *TBP*, 1997, 583-588.
 8. Zie de Beheersovereenkomst tussen de VRT en de Vlaamse Gemeenschap, 3 juni 1997, 4/16-8/16. Voor de omzetting van BRTN naar VRT, zie Besluit van de Vlaamse regering van 9 december 1997 betreffende de omzetting van de BRTN in de naamloze vennootschap van publiek recht VRT en betreffende de goedkeuring van de statuten, *BS*, 25 december 1997.
 9. *St., Vl. Parl.*, 1996-1997, nr. 528/1, 21.
 10. Adv. R.v.St., 7 januari 1997, *St., Vl. Parl.*, 1996-1997, nr. 528/1, 64-65 en 81.
 11. Dit omvat o.m. het algemene programmabeleid, de raming van de inkomsten en uitgaven en van het personeelscontingent.
 12. Besl. Vlaamse regering van 24 januari 1996, *BS*, 7 februari 1996, houdende benoeming m.i.v. 12 februari 1996 van de gedelegeerd bestuurder van toen nog de BRTN (dhr. Albrecht De Graeve).
 13. Zie Wet van 13 juli 1987 betreffende het kijk- en luistergeld, *BS*, 12 augustus 1987.
 14. Zie ook Besl. Vlaamse regering van 24 februari 1993 betreffende de uitoefening bij de Nederlandse Radio- en Televisie-uitzendingen in België, Omroep van de Vlaamse Gemeenschap, van de opdracht van de gemeenschapsafgevaardigde, *BS*, 14 juli 1993.
 15. Zie *Mediarecht*, Radio en Televisie: 'De Vlaamse Geschillenraad voor radio en televisie'.
 16. Art. 78, par. 1 omroepdecreet zoals gewijzigd bij Decr. 28 april 1998, *BS*, 20 mei 1998. Zie ook art. 22, lid 3 van de gewijzigde TV-richtlijn, 30 juni 1997, 97/36/EG, *Publ. EG*, 30 juli 1997, L. 202/60. De verplichting betreffende de 'auditieve waarschuwing' treedt in werking op een door de Vlaamse regering vast te stellen datum, en uiterlijk op 31 december 1998.
 17. Voordien was het maximum voor de mededelingen van de Vlaamse regering nog vastgelegd op 2 uur per maand. Vgl. met de verplichting tot het kosteloos uitzenden van de mededelingen van de federale regering voor een maximum van 8 uur per maand: art. 1 Wet 18 februari 1977 houdende de bepalingen betreffende de openbare radio- en televisiedienst, *BS*, 2 maart 1977, gew. 12 juli 1994, *BS*, 19 juli 1994.
 18. Zie Besl. Vlaamse regering van 21 april 1998 betreffende het uitzenden door de VRT van mededelingen van het Vlaams Parlement, van de Vlaamse regering en van de ministers en staatssecretarissen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, *BS*, 12 juni 1998.

19. Ceuleers, J., 'Van BRTN naar VRT', l.c., 586.
20. Zie hierover: Voorhoof, D., 'Integratiebeleid, racismebestrijding en de media: juridisch kader', in D'Haenens, L. en Saeys, F. (eds.), *Media & Multiculturalisme in Vlaanderen*, Gent, Academia Press, 1996, 17-38.
21. Voor wat het kalenderjaar 1998 betreft, zie de verschillende besluiten van de Vlaamse regering van 17 december 1997, *BS*, 10 februari 1998.
22. Dit impliceert dat de uitzendingen van de levensbeschouwelijke derden in deze periode gedurende de aanloop naar de verkiezingen niet opgeschort worden.
23. Cfr. R.v.St., Dubrulle en Versteylen, 24 april 1990, nr. 34.803.
24. Besl. VI. regering van 4 februari 1997, *BS*, 18 maart 1997.
25. Besl. VI. regering van 24 juli 1997, *BS*, 20 augustus 1997. Zie ook Besl. Vlaamse regering van 31 juli 1991 houdende de regels volgens welke derden kunnen worden gemachtigd om radioprogramma's te verzorgen, *BS*, 25 december 1991.
26. Krachtens art. 80 omroepdecreet kan de VRT enkel reclame brengen met het oog op zelfpromotie.
27. Zie de art. 80-94 van het omroepdecreet zoals gewijzigd bij Decr. 28 april 1998, *BS*, 20 mei 1998.
28. Voor de definitie van boodschappen van algemeen nut, zie art. 2, 19° omroepdecreet.
29. De frequenties zijn nog steeds toegewezen door het KB van 10 december 1987 waarbij de nodige frequenties ter beschikking van de 'Belgische Radio en Televisie, Nederlandse Uitzendingen' worden gesteld, *BS*, 5 januari 1988, gew. KB 15 maart 1994, *BS*, 15 april 1994.
30. Zie *Mediarecht*, Algemeen: 'Het recht tot antwoord'.
31. Zie *Mediarecht*, Algemeen: 'De Auteurswet van 30 januari 1994'.

Dirk Voorhoof is hoogleraar Mediarecht aan de Universiteit Gent.